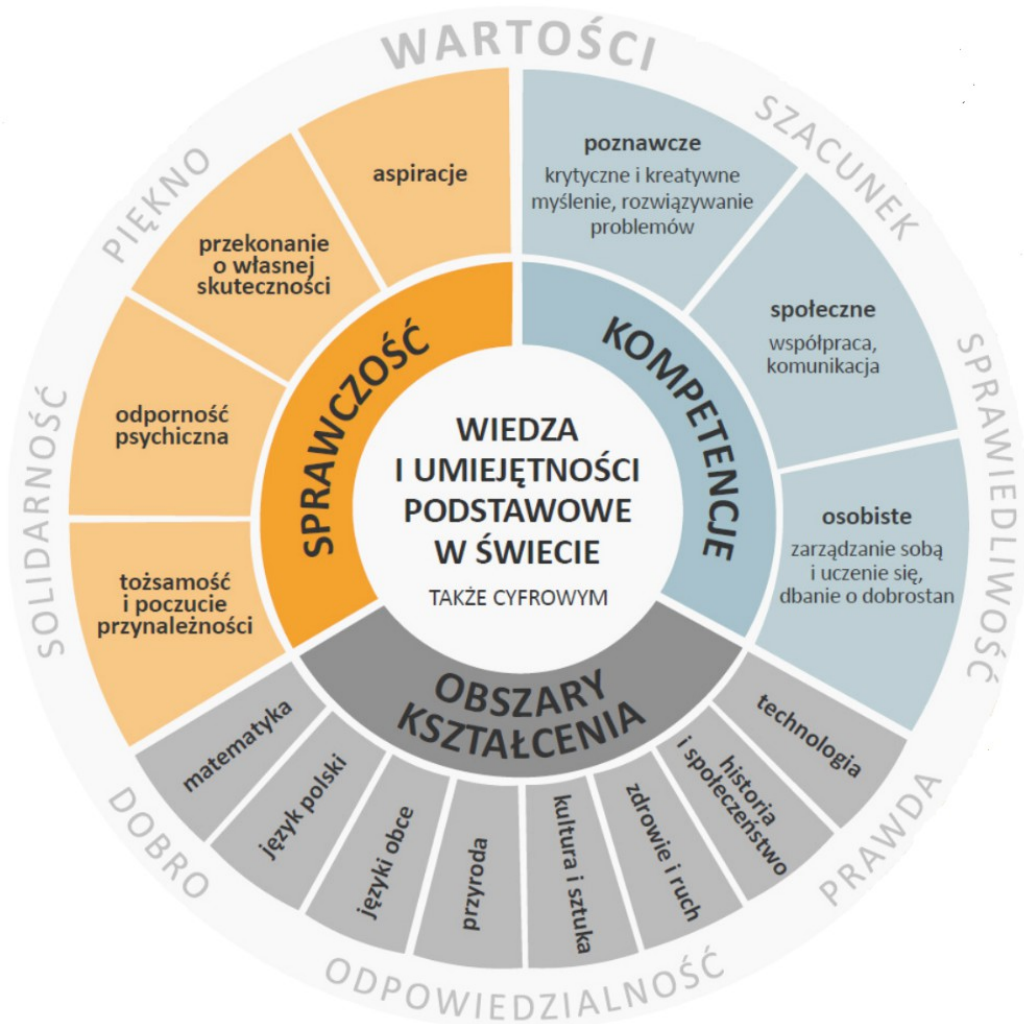

Zbigniew Barciński

Profil absolwenta. Sterowanie wewnętrzne a formatowanie zewnętrzne młodego człowieka

Celem mojego wystąpienia jest ocena propozycji Ministerstwo Edukacji Narodowej (MEN) i Instytut Badań Edukacyjnych (IBE) nt. „profilu absolwenta” szkoły.

Pojęcie „profil absolwenta” szkoły wymaga kilku doprecyzowań. Po pierwsze: jest to profil postulowany, a nie rzeczywisty. To nie jest przedstawienie tego, jaki jest absolwent szkoły (na to można uzyskać odpowiedź dzięki badaniom empirycznym), ale przedstawienie obrazu tego, jaki powinien być. To obraz tego, kim ma być osoba, która kończy szkołę i wchodzi w dorosłe życie. Po drugie: można wskazać inne określenia pojęcia „postulowany profil absolwenta szkoły”. B. Nawroczyński mówił o „ideale dydaktycznym szkoły”¹. Można tu mówić o „idealnym absolwencie”. Inne określenie to zamierzone efekty nauczania i wychowania w szkole. Jeszcze inne to wartości, na których oparty jest system dydaktyczny i wychowawczy szkoły. Po trzecie: postulowany profil absolwenta szkoły to odpowiedź na fundamentalne i podstawowe pytanie: Po co jest szkoła? Co powinno być dalekosiężnym i ostatecznym celem pracy szkoły? Czemu szkoła ma służyć

Źródła, na jakich się oprę w prezentacji profilu absolwenta według MEN / IBE to:

1. Wystąpienia podczas konferencji MEN / IBE w dniu 27.09.24 r.

¹B. Nawroczyński, Zasady nauczania, ...

2. Broszura „Profil absolwenta i absolwentki. Droga do zmian w edukacji” (MEN, IBE) *Profil absolwenta i absolwentki. Droga do zmian w edukacji* <https://ibe.edu.pl/pl/profil-absolwenta-i-absolwentki>
3. Działania podejmowane przez MEN, z których wyłania się profil realizowany w praktyce

Moje wystąpienie będzie miało 4 punkty:

1. Postulowany profil absolwenta szkoły MEN / IBE
2. Ocena formalna postulowanego profilu absolwenta szkoły MEN / IBE
3. Ocena merytoryczna postulowanego profilu absolwenta szkoły MEN / IBE
4. Ocena zaproszenia do konsultacji postulowanego profilu absolwenta szkoły MEN / IBE
5. Podsumowanie całościowe

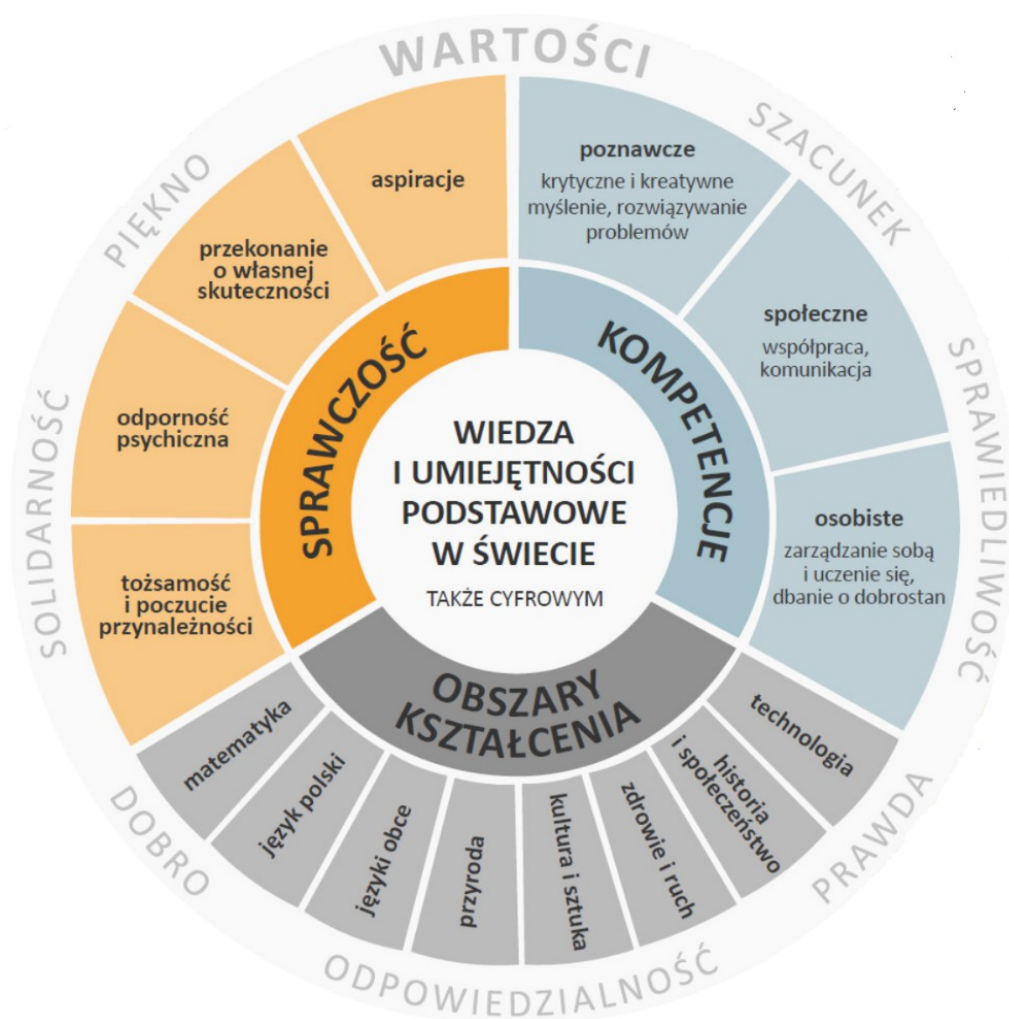
1. Postulowany profil absolwenta szkoły według MEN i IBE

MEN prezentuje swoją wizję postulowanego profilu absolwenta na dwa sposoby – poprzez słowa (teoria) i poprzez czyny (praktyka). Teoria to to deklaracje, jakie padły podczas spotkania firmowanego przez MEN i IBE w dniu 27.09.24. Przedstawiono wizję postulowanego profilu absolwenta szkoły i zaproszono wszystkich zainteresowanych do konsultacji. Praktyka to seria konkretnych zmian w szkole forsowanych przez MEN – część zmian już przeprowadzono, część zmian jest zapowiadanych. Analiza tej serii zmian forsowanych przez MEN wskazuje, że są one realizacją pewnej konkretnej wizji idealnego absolwenta szkoły, że jest to dążenie do realizacji przyjętej przez MEN wizji tego, jaki ma być uczeń, który kończy szkołę i wchodzi w dorosłe życie. Prezentację tego ideału dydaktycznego zacznę od przedstawienia teorii firmowanej przez MEN i IBE, a następnie przedstawię, jak ten ideał wygląda w świetle serii działań podejmowanych przez MEN.

TEORIA

Teorię postulowanego profilu absolwenta szkoły według MEN i IBE w sposób syntetyczny przedstawia grafika koła – swoista mapa myślowa². Grafika ta zamieszczona jest na stronie internetowej IBE oraz we wspomnianej wyżej broszurze *Profil absolwenta i absolwentki. Droga do zmian w edukacji*.

²Strona internetowa IBE <https://ibe.edu.pl/pl/profil-absolwenta-i-absolwentki>; *Profil absolwenta i absolwentki. Droga do zmian w edukacji* <https://www.ibe.edu.pl/images/badania/Profil%20Absolwenta/Profil%20absolwenta%20i%20absolwentki%20do%20konsultacji.pdf>

W samym centrum tego koła są dwie kategorie: „wiedza” i „umiejętności podstawowe”. Wokół tego centrum są trzy obszary tematyczne: kompetencje, kształcenie, sprawczość. Każdy z tych obszarów jest podzielony na kilka części. Wokół koła jest pierścień 7 wartości: prawda, dobro, piękno, solidarność, odpowiedzialność, szacunek, sprawiedliwość. Jaki obraz absolwenta szkoły wyłania się z tego obrazu? Najistotniejszy przekaz, jaki płynie z tej swoistej mapy myślowej jest taki: idealny absolwent ma mieć wiedzę i umiejętności podstawowe, a szczególnie ważnym kontekstem tej wiedzy i umiejętności ma być „świat cyfrowy” (inne sfery „świata” wymienione tu nie są).

PRAKTYKA

MEN podejmuje szereg działań, które mają wpływ na to, jaki będzie uczeń kończący szkołę. Część z nich jest już wprowadzona w życie, część jest zapowiadana. Działania te są następujące:

- zmiany podstaw programowych wielu przedmiotów m.in. j. polskiego i historii;
- zmiany na liście lektur j. polskiego;
- wprowadzenie polsko-niemieckiego podręcznika do historii;
- likwidacja przedmiotu „Wychowania do życia w rodzinie” (obecnie jest dobrowolny);

- wprowadzenie nowego przedmiotu „Edukacja zdrowotna” (ma być obowiązkowy od 1.09.25);
- likwidacja przedmiotu „Historia i terażniejszość”;
- wprowadzenie nowego przedmiotu „Edukacja obywatelska”;
- ograniczenie liczby godzin lekcji religii;
- łączenie grup z różnych poziomów wiekowych na lekcjach religii;
- ocena z religii nie wliczana do średniej ocen;
- wprowadzenie jednego przedmiotu „przyroda” zamiast chemii, geografii, biologii, fizyki;
- ograniczenia związane z zadawaniem prac domowych;
- wprowadzanie w coraz szerszym zakresie edukacji włączającej;
- wprowadzanie projektowania uniwersalnego w programach nauczania.

Jaka wizja ucznia kończącego szkołę leży u podstaw tej serii działań MEN? Jakie efekty kształcenia ma MEN na uwadze podejmując te działania? Jakiemu profilowi absolwenta służą tego działania? Z działań podjętych przez MEN wyłania się następujący obraz – idealny absolwent szkoły:

- będzie miał mniejszą wiedzę;
- nie będzie wdrożony do samodzielnej pracy i wysiłku w jej zdobywaniu;
- będzie miał słabsze poczucie tożsamości narodowej;
- chrześcijaństwo będzie dla niego miało coraz mniejsze znaczenie;
- kwestie relacji seksualnych będzie widział w kontekście zdrowia, a nie rodziny – małżeństwo i rodzina nie będą miały dla niego znaczenia.

Jak się mają do siebie te dwa obrazy idealnego absolwenta szkoły – z jednej strony obraz teoretyczny, deklarowany przez MEN i IBE, z drugiej obraz, jaki wyłania się z działań praktycznych MEN? Deklaracje teoretyczne są często ogólnikowe, mają charakter bardziej formalny (akcent na wiedzę i umiejętności), a praktyka wskazuje na skonkretyzowanie treściowe (wskazanie o jaką wiedzę, o jakie umiejętności chodzi).

2. Ocena formalna postulowanego profilu absolwenta szkoły MEN / IBE

Ocena formalna wizji absolwenta szkoły według MEN i IBE zostanie dokonana pod kątem logiki, precyzji pojęciowej, spójności wewnętrznej oraz uwzględnienia istotnych kategorii formalnych wskazywanych w klasycznych ujęciach tej tematyki w literaturze pedagogicznej i dydaktycznej. Ta ocena dotyczyć będzie teoretycznych deklaracji zebranych syntetycznie w grafice koła obrazującego postulowany profil absolwenta szkoły.

1) Postulowany profil absolwenta szkoły MEN i IBE to niespójny zlepek haseł, bez wewnętrznego powiązania, bez myśli przewodniej. W materiałach IBE w wielu miejscach profil absolwenta jest definiowany wyłącznie jako „katalog kompetencji”. Przykład: „Profil absolwenta stanowi kluczowy

cel całego procesu edukacyjnego, określając umiejętności, które każdy uczeń powinien opanować, aby skutecznie funkcjonować w dzisiejszym świecie”³. W tym określeniu jest jedna kategoria: „umiejętności”. W innym miejscu, w grafice koła obrazującego ideał absolwenta szkoły, w samym centrum są 2 główne kategorie określające profilu absolwenta: „wiedza” i „umiejętności” (kompetencje)⁴. Dochodzi więc tu taka kategoria formalna jak „wiedza”, której nie ma w przytoczonym wyżej określeniu profilu absolwenta. Wokół centralnego punktu grafiki obrazującej profil absolwenta są 3 kategorie. Do wiedzy i umiejętności (kompetencji) dochodzi jeszcze „sprawczość”, ale bez zakorzenienia w centrum. Mamy więc w jednym miejscu 1 kategorię formalną (umiejętności), a w innym 2 kategorie (wiedza i umiejętności), a w dalszym rozwinięciu 3 kategorie (kompetencje, wiedza czyli obszary kształcenia i sprawczość). Do tego dochodzi jeszcze 4 kategoria: „wartości”. Nie ma „wartości” w określeniu profilu absolwenta na stronach IBE, nie ma jej w centrum grafiki koła. Wartości pojawiają się jako zewnętrzny pierścień grafiki. W jakich głównych kategoriach zatem jest określany profil absolwenta? W jednej, dwu, trzech czy czterech? Jak to wszystko jest wzajemnie powiązane? Patrząc na teoretyczny profil absolwenta szkoły zogniskowany w grafice koła trzeba powiedzieć, że jest to chaos pojęciowy, że brak tu spójności logicznej. Nie ma tu myśli przewodniej, zasady organizującej. Można tu dodawać i odejmować poszczególne hasła czy wręcz całe obszary np. bez problemu można by usunąć „sprawczość” bo nie ma zakorzenienia ani w centrum koła, ani w określeniu profilu absolwenta na stronach IBE. Gdyby odjąć zewnętrzny pierścień „wartości” też byłoby to niezauważalne, bo kategoria „wartości” nie ma zakorzenienia ani w określeniu profilu absolwenta w materiałach IBE, ani w centrum grafiki koła.

2) Postulowany profil absolwenta szkoły MEN / IBE to zbiór ogólnikowych, nieprecyzyjnych, niedookreślonych pojęć, z niedopowiedzeniami, podatnych na różne interpretacje. Przykładem może być tu pojęcie „dbania o dobrostan” (swój). We wspomnianej broszurze firmowanej przez MEN i IBE czytamy, że ta kompetencja może być kształtowana przez „rozwój następujących postaw i umiejętności: (...) stosowanie metod i strategii, które pomagają regulować emocje oraz poprawić fizyczne samopoczucie”. Pomijając już kwestię języka („regulowanie emocji” to mechaniczna wizja człowieka) warto podkreślić, że w to określenie „dbania o swój dobrostan” wpisują się mechanizmy obronne czyli samooszukiwanie się człowieka. Funkcją mechanizmów

3

<https://ibe.edu.pl/pl/aktualnosci-profil-absolwenta/2511-czym-jest-profil-absolwenta-jak-go-zdefiniowac> (dostęp 24.10.24 r.)

4

Można spotkać się z dwiema propozycjami rozumienia relacji między umiejętnościami i kompetencjami. Propozycja pierwsza wskazuje, że kompetencje to to samo co umiejętności. Druga propozycja to rozumienie kompetencji, jako pojęcia szerszego od umiejętności. W tym drugim rozumieniu kompetencje obejmują i wiedzę i umiejętności. Przyjmując pierwszą propozycję i utożsamiam umiejętności z kompetencjami ze względu na synonimiczne użycie tych pojęć w użyciu językowym.

obronnych jest bowiem poprawa stanu emocjonalnego. Mechanizmy obronne „poprawiają samopoczucie”. Ta poprawa samopoczucia dokonuje się jednak kosztem uniku wobec prawdy, kosztem zafałszowania wobec rzeczywistości. Wprowadzenie w ramy postulowanego profilu absolwenta szkoły takiego ogólnikowego i nieprecyzyjnego określenia jak strategię, które „pomagają regulować emocje oraz poprawić fizyczne samopoczucie” jest otwarciem przez MEN i IBE drogi do wzmacniania u uczniów mechanizmów obronnych.

3) Propozycja MEN / IBE pomija najważniejszą kategorię, w jakiej powinien być definiowany postulowany profil absolwenta – kategorię „struktury wewnętrznej” nazywanej osobowością lub charakterem. W centrum grafiki koła przedstawiającego postulowany profil absolwenta są 2 kategorie „wiedza i umiejętności”. Wiedza i umiejętności to są kategorie ważne, ale można je nazwać minimalnymi celami kształcenia⁵. Istotą ideału wychowawczego i dydaktycznego szkoły powinno nie powinna być tylko sama wiedza, albo same kompetencje, ani nawet połączenie wiedzy i kompetencji. Celem szkoły powinno być wspieranie ucznia w rozwoju jego struktury wewnętrznej, jaka jest dojrzała osobowość

⁶, Jeśli ta struktura wewnętrzna jest rozwijana to integruje w sobie i podnosi na wyższy poziom i wiedzę i umiejętności. Celem szkoły powinno być to, aby „rosła osobowość” ucznia, aby stawała się „ześrodkowana” (S. Hessen)⁷, aby osobowość ucznia stawała się coraz bardziej dojrzała, aby uczeń stawał się w pełni osobą⁸, aby stawał się człowiekiem z charakterem, aby stawał się

5

B. Nawroczyński, *Zasady nauczania*, w: B. Nawroczyński, *Dzieła wybrane*, wybrała: A. Mońka-Stanikowa, t. II, Warszawa 1987.

6

B. Nawroczyński, *Zasady nauczania* ...

7

S. Hessen, *Podstawy pedagogiki*, Warszawa 1935, Warszawa 1997. Choć Hessen pisał swą książkę w latach 30-tych XX wieku, to idea „ześrodkowanej osobowości” jest szczególnie ważna i nośna w dzisiejszym kontekście „świata cyfrowego”. Hessen pisał tak: (...) osacza nas obecnie znacznie więcej pokus kultury zewnętrznej i wskutek tego obecnie trudniej nam być wolnymi osobowościami niż naszym przodkom. Odśrodkowe siły zewnętrznych treści kulturalnych przeważają nad dośrodkowymi siłami osobowości i jednostka ludzka rozrywa się jak gdyby na części, ugina się pod brzemieniem narzucających mu się przedmiotów kultury. (...) Człowiek zatracca samego siebie, zaczyna myśleć cudzymi myślami, odczuwać cudzymi uczuciami, działać nie po swojemu. (...) stopień osiągniętej przez osobnika wolności i o tyle też jej poziom moralny zależy (...) od dwu czynników: od stopnia jego natężenia woli (dośrodkowej siły osobowości) i od obszaru otaczających osobnika treści kulturalnych (odśrodkowych sił kultury zewnętrznej), które osobnik musi sobie przyswoić i zmusić do krążenia naokoło siebie. W jaki sposób przywrócić naruszoną równowagę pomiędzy dośrodkową siłą osobowości a odśrodkowymi siłami kultury zewnętrznej? Jaką drogą człowiek może odzyskać straconą wolność? Pierwszą odpowiedzią, jak się od razu nasuwa jest następująca: żeby przywrócić straconą równowagę należy cofnąć osobnika do dawnej prostej kultury, kiedy osobowość była całkowita i wolna. (...) może istnieć jeszcze jedna droga do przywrócenia naruszonej równowagi: droga systematycznego i konsekwentnego wzmocnienia dośrodkowej siły osobowości, stopniowego wzrostu tej wolności wewnętrznej. Im większy jest promień otaczający daną jednostkę kultury zewnętrznej tym bardziej napięta powinna być dośrodkowa siła osobowości”. (*Podstawy pedagogiki*, Warszawa 1935, s. 71-72). W tej perspektywie samowychowanie charakteru, budowa „dośrodkowej” siły osobowości jest warunkiem bycia wolnym wobec potężnej, „odśrodkowej” siły świata cyfrowego.

podmiotem swoich działań⁹, a nie przedmiotem zewnętrznych wpływów i manipulacji, aby stawał się coraz bardziej „wewnątrzsterowny”. W centrum koła powinna się więc znaleźć kategoria osobowości / charakteru wskazująca na rozwój struktury wewnętrznej. W budowanie struktury wewnętrznej jaką jest dojrzała osobowość / dobry i silny charakter szkoła ma pomagać, ale ten cel może osiągnąć tylko sam uczeń. Dlatego działanie szkoły ma prowadzić do podjęcia przez ucznia samodzielnego wysiłku samokształcenia i samowychowania. Chodzi o to, aby uczeń sam z siebie poszukiwał prawdy i potrafił stawiać sobie wymagania. Kluczowymi słowami w myśleniu o profilu absolwenta powinny więc być słowa „samokształcenie” i „samowychowanie”. W wizji idealnego absolwenta według MEN / IBE nie ma w ogóle dostrzeżenia tych kategorii. Ideał absolwenta według MEN / IBE to wizja fragmentaryczna: uczeń kończący szkołę i wchodzący w samodzielne dorosłe życie to tylko suma wiadomości, umiejętności i pewnych cech, ale człowiek o ukształtowanej strukturze wewnętrznej, nie osoba, nie całość, nie dojrzała osobowość.

Podsumowując ocenę formalną propozycji profilu absolwenta MEN / IBE można powiedzieć, że jest to zlepek ogólnikowych haseł, pomijający najistotniejszą kategorię rozwoju ucznia jaką jest rozwój osobowości / charakteru i związane z tym kategorie samokształcenia i samowychowania.

3. Ocena merytoryczna postulowanego profilu absolwenta szkoły MEN / IBE

Ocena merytoryczna wizji absolwenta szkoły według MEN / IBE zostanie dokonana pod kątem dwu powiązanych ściśle ze sobą kryteriów. Pierwszym jest cel szkoły, jakim jest to, aby uczeń stawał się większym człowiekiem, lepszym moralnie, silniejszym wewnątrznie. Drugim jest postulat, aby uczeń w szkole stykał się z najbardziej wartościowymi dziełami kultury polskiej, europejskiej, światowej.

Proces stawania się większym, lepszym, silniejszym wewnątrznie człowiekiem można określać akcentując jego różne aspekty. Chodzi tu o:

- rozwijanie sprawności moralnych: roztropności, sprawiedliwości, umiarkowania, męstwa (rozwijanie cnót kardynalnych);
- stawanie się zintegrowaną osobą (personalizm);
- stawanie się człowiekiem wewnątrzsterownym, podmiotem („podmiotowość finalna”),

8

Klasyczne prace poświęcone personalistycznej koncepcji człowieka to m.in. K. Wojtyła, *Osoba i czyn*, Kraków 1985, R. Ingarden, *Książeczka o człowieku*, Warszawa 1987.

9

W pewnym aspekcie uczeń jest już podmiotem, ale w innym tym podmiotem może i powinien dopiero się stać („podmiotowość finalna”). Podmiotowość ucznia – każdego człowieka – to potencjalność, która powinna zostać zaktualizowana (także dzięki pomocy ze strony szkoły).

- dorabianie się dobrego i silnego charakteru;
- dorabianie się „ześrodkowanej osobowości” (S. Hessen)

Tak rozumiany cel szkoły wymaga, aby uczeń stykał się z najbardziej wartościowymi dziełami kultury, bo treści tych dzieł to „budulec” osobowości ucznia. Treści tych najbardziej wartościowych dzieł polskiej, europejskiej, światowej uczeń ma poznać, zrozumieć i sobie przyswoić, uwewnętrznić, zinterioryzować. Uczeń ma stać się człowiekiem dobrze wykształconym, zakorzenionym w polskiej i europejskiej kulturze.

Wizja ta oparta jest wielu wiekach tradycji i doświadczenia wychowawczego oraz na klasycznej myśli pedagogicznej i dydaktycznej.

W świetle tych dwu powiązanych ze sobą kryteriów można ocenić profil absolwenta szkoły – tak deklarowany teoretycznie przez MEN i IBE oraz realizowany w praktyce przez MEN. Profil ten jest antyrozwojowy, antypolski, antykatolicki, antyeuropejski, antyrodzinny, egocentryczny.

1) Profil absolwenta według MEN jest antyrozwojowy. Idealny absolwent wg MEN / IBE: ma pozostać przede wszystkim na poziomie pewnej wiązki kompetencji – w materiałach IBE profil absolwenta jest definiowany w kategoriach wyłącznie w kategorii „katalogu kompetencji”; ma mieć wiedzę ograniczoną do minimum; ma mieć ograniczony kontakt z wartościowymi dziełami kultury; nie podejmuje samokształcenia i samowychowania; nie stawia przed sobą takiego celu jak dobry i silny charakter, nie pracuje nad tym, aby stać się dojrzałą, „ześrodkowaną osobowością”. Od strony praktycznych działań MEN antyrozwojowe jest m.in. ograniczanie możliwości zadawania prac domowych, wprowadzanie edukacji włączającej, projektowania uniwersalnego czy ograniczanie uczniom kontaktu z wartościowymi dziełami polskiej i europejskiej kultury.

2) Profil absolwenta według MEN jest antypolski. W profilu idealnego absolwenta wg MEN nie mieści się znajomość i uwewnętrzzenie wartościowych dzieł polskiej kultury i znajomość polskiej historii i dumy z bycia Polakiem. Świadczą o tym zmiany w podstawie programowej j. polskiego i historii oraz zmiany na liście lektur¹⁰.

3) Profil absolwenta według MEN jest antykatolicki. W profilu idealnego absolwenta wg MEN nie mieści się znajomość i uwewnętrzzenie treści kultury chrześcijańskiej oraz rozwój religijności uczniów, dla których jest to ważne. Świadczy o tym szereg działań dotyczących nauczania religii w

szkole (jednostronne ograniczenie liczby godzin religii w szkole, łączenie grup z różnych poziomów wiekowych, nie wliczanie oceny z religii do średniej) oraz zmiany w podstawie programowej j. polskiego (usuwanie dzieł o katolickim charakterze).

4) Profil absolwenta według MEN jest antyeuropejski. W profilu idealnego absolwenta wg MEN nie mieści się klasyka europejskiej kultury oraz znajomość i duma z cywilizacji europejskiej (łacińskiej, śródziemnomorskiej). Świadczy o tym np. degradacja na liście lektur np. *Romea i Julii* Szekspira, utworu, który należy do kanonu kultury europejskiej.

5) Profil absolwenta według MEN jest antyrodzinny. Planowane przez MEN przeniesienie tematyki seksualności z kontekstu małżeństwa i rodziny w kontekst zdrowotny to przekaz do dzieci i młodzieży: „małżeństwo i rodzina nic nie znaczy, to nie jest wartość, to nie jest punkt odniesienia dla sfery seksualnej”. Taka zmiana ramy dla tematyki seksualność to oderwanie seksualności od kontekstu rodziny. To bardzo mocny przekaz skierowany do uczniów, tym mocniejszy, że pośredni, nie wprost, przez przemilczenie: „małżeństwo i rodzina nic nie znaczy, to nie jest wartość”. Ten przekaz kłamstwa o wartościach będzie niszczył w młodych ludziach zdolności do zbudowania w przyszłości silnej, szczęśliwej rodziny. Ten potężny antyrodzinny przekaz ma być jeszcze wzmocniony przymusem – zajęcia z tzw. edukacji zdrowotnej mają być obowiązkowe. Dzieci mają być zmuszone do uczestnictwa w zajęciach niosących przekaz deprecjonujący małżeństwo i rodzinę, a rodzice nie mają mieć prawa decyzji w tej kwestii. W tym aspekcie profil absolwenta, jaki wyłania się z działań MEN jest nie tylko antyrodzinny, ale i antykonstytucyjny.

6) Profil absolwenta według MEN jest egocentryczny. Kluczowe hasło profilu absolwenta według MEN / IBE to „dobrostan”, „dbanie o dobrostan”. Idealny absolwent ma przede wszystkim dbać o dobrostan – w pierwszym rzędzie swój dobrostan. Najważniejsze według MEN / IBE jest to, aby absolwent szkoły czuł się dobrze, aby potrafił dbać o swoje samopoczucie. Nie jest to wyeksponowane w grafice koła – tam „dbanie do dobrostan” jest jedną z kategorii w ramach „kompetencji”. Ale już w broszurze MEN / IBE słowo „dobrostan” jest obecne 5 razy. Jednocześnie słowo „dobro” jest tylko raz obecne w tekście tej broszury, a „dobro wspólne” – 2 razy. O tym, że określenie dobrostanu jest otwarte na rozwój mechanizmów obronnych u ucznia (czyli samooszukiwania się) była już mowa w ocenie formalnie. Tu warto zwrócić uwagę, że akcent na emocjonalny dobrostan to skrajnie jednostronny akcent na siebie, to wspieranie skrajnego subiektywizmu. To skrajna emocjonalizacja edukacji i marginalizacja rozumu i woli. Zanika tu podstawowa rola prawdy o rzeczywistości, liczy się subiektywne odczucie, nie ma pytania: na ile uczucia są adekwatne wobec rzeczywistości. Dobrostan jako główny kierunek edukacji szkolnej to wychowywanie w kulcie egocentryzmu. To także wychowywanie w praktyce konformistów, zgadzających się na to, co w danym momencie forsuje władza – bo sprzeciw wobec władzy w imię

prawdy naraża na stratę dobrostanu emocjonalnego. Dbanie o swój emocjonalny dobrostan to zupełnie inny kierunek wychowania niż kształcenie charakteru, pobudzanie do wysiłku samokształcenia i samowychowania, kierowanie się w życiu prawdą o dobru – czasem wbrew swemu emocjonalnemu dobrostanowi.

Podsumowując ocenę merytoryczną profilu absolwenta szkoły według MEN / IBE można powiedzieć, że jest on w przeważającej mierze negatywny. Przede wszystkim w praktyce odrzuca szereg wartości. Jest antyrozwojowy, antypolski, antykatolicki, antyeuropejski, antyrodzinny. Ten profil ma też jedną wartość, którą bardzo mocno (choć nie końca wprost) eksponuje. Tą wartością jest „dobrostan”. Chodzi o to, aby uczeń coraz bardziej potrafił „dbać o swój dobrostan”. Wydaje się więc, że to jest prawdziwe centrum, prawdziwa oś, prawdziwa zasada konstrukcyjna postulowanego przez MEN / IBE profilu absolwenta. I właśnie w imię coraz większego dobrostanu ma być coraz bardziej „wyzwalany” z wszystkiego, co zostało przez MEN uznane za opresyjne: „wyzwalany” z opresyjnie rozumianej kultury narodowej i europejskiej, z opresyjnie rozumianej rodziny, z opresyjnie rozumianej moralności, z opresyjnie rozumianego katolicyzmu.

4. Ocena zaproszenia przez MEN do konsultacji profilu absolwenta

Czy zaproszenie przez MEN do konsultacji społecznych profilu absolwenta szkoły jest autentyczne czy pozorowane?

O tym, że jest to zaproszenie pozorowane świadczy:

1. Dano 30 dni na konsultacje kwestii, od których ma zależeć przebudowa polskiej szkoły.
2. Seria wcześniejszych działań MEN świadczy o tym, że kluczowe decyzje już zapadły.
3. Między deklaracjami ws. profilu absolwenta a działaniami MEN są sprzeczności:
 - z jednej strony jest deklaracja wartości „prawda, dobro, piękno”, z drugiej postawienie w centrum „dbanie o swój dobrostan” – to są sprzeczne kierunki edukacji;
 - z jednej strony jest deklaracja wartości „prawda, dobro, piękno”, z drugiej uderzenie w wartość rodziny poprzez plany przeniesienia tematyki seksualności z kontekstu małżeństwa i rodziny do kontekstu zdrowia.

Jakie są funkcje pozorowanych zaproszeń? To może być: 1) ukrycie rzeczywistych celów, „zasłona dymna”; 2) wprowadzenie w błąd, co do rzeczywistych celów; 3) wprowadzenie chaosu informacyjnego; 4) ukierunkowanie energii społecznej na boczny tor.

5. Podsumowanie całościowe

Jak należy ocenić postulowany profil absolwenta szkoły według MEN i IBE?

- 1) Od strony formalnej profil absolwenta zaprezentowany w formie teoretycznej ma liczne i znaczące braki: brak spójności logicznej, brak precyzyjnych definicji kluczowych pojęć, brak uwzględnienia najważniejszych kategorii. Braki te powodują, że propozycja ta nie spełnia warunków, jakie powinny spełniać materiały przedstawione do publicznych konsultacji.
- 2) Od strony merytorycznej profil absolwenta, wyłaniający się z działań realizowanych przez MEN jest antyrozwojowy, antypolski, antykatolicki, antyeuropejski, antyrodzinny, egocentryczny. Kierunek edukacji, skoncentrowany wokół „dbania o swój dobrostan” oznacza deformację i wypaczenie rozwoju uczniów. Jest to sprzeniewierzenie się misji szkoły, która ma pomagać uczniom w stawaniu się większym człowiekiem: lepszym moralnie, silniejszym wewnątrznie, dobrze wykształconym.